

Nr 15.

Ankom till Riksdagens kansli den 2 mars 1910 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning af väckt motion om tillägg i förordningen den 17 maj 1872 angående ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om häradsting.

Uti en inom Första kammaren väckt, till laguskottet hänvisad motion, nr 26, har herr *Th. af Ekenstam* anfört följande:

«Genom kungl. förordningen den 17 maj 1872 angående ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om häradsting är bland annat stadgadt när de lagtima tingssammanträdena skola taga sin början. Detta skall ske i domsaga, som innefattar allenast ett tingslag, under vårtinget tjugonedag jul, när han infaller på måndag, men eljest nästa måndag därefter och sedan hvar fjärde måndag, som inträffar före tingstidens slut, så räknadt att alltid fyra veckor blifva mellan hvar måndag å hvilken allmänt sammanträde börjas, samt under hösttinget första måndagen i september månad och sedan hvar fjärde måndag liksom under vårtinget. Omfattar åter domsagan två tingslag hålles i hvarterdera tingslaget tre sammanträden under vårtinget och två under hösttinget. Dessa börja i *ena* tingslaget under vårtinget tjugonedag jul, då han på måndag infaller, men eljest nästa måndag och sedan hvar åttonde måndag, som inträffar före tingstidens slut, och under hösttinget första måndagen i september och sedan måndagen åtta dagar därefter. I det andra tingslaget börja hvarterdera tinget de måndagar som infalla fyra veckor från början af hvarje allmänt sammanträde i förra tingslaget. — Vederbörande hofrätt bestämmer i hvilketdera tingslaget tingen först skola börja.

På sätt sålunda anförts är således bestämdt, att på vissa dagar under våren och på vissa dagar under hösten börja de allmänna sammanträdena i alla de domsagor, där den s. k. nya tingsordningen är införd. Ovedersägligen är detta i många afseenden för de rättssökande en fördel. Utan stora svårigheter kunna de nämligen hålla reda på, när de allmänna sammanträdena infalla och ordna sig därefter. Men på några platser uppkomma nog också häraf olägenheter som öfvergå fördelarna. Jag vill i detta afseende omförmåla förhållandena från den provins, där jag är bosatt.

Gottland är deladt i två domsagor, som båda gränsa till Visby. I Visby, öns enda stad, är naturligen samladt det mesta af hvad som hör till förvaltningen, och alla öns examinerade advokater finnas ock där. Då om tingen infalla på samma dagar, men hållas på tingsställen, som äro cirka 5 mil åtskilda, är det i de allra flesta fall omöjligt för samma person att kunna vid samma ting uppträda vid båda häradsrätterna. Också är det ej ovanligt, att mål måst uppskjutas på den grund att parter, advokater eller vittnen ej kommit tillstädes, men haft laga förfall såsom bevisligen upptagna vid den andra häradsrätten. Dessa svårigheter, som hittills nästan uteslutande drabbat de enskilda, kunna i framtiden jämväl tänkas drabba staten, om nämligen såsom är föreslaget en af de å ön befintliga två kronofogdeplatserna kommer att indragas.

Till dessa redan flera gånger iakttagna svårigheter sällar sig nu ett möjligen för Gottland säreget förhållande. Förslag har framkommit att flytta ena tingslagets tingsstad till Visby, där således tingshus skulle uppföras. Då jämväl i det andra tingslaget länge varit tal om att få tingsstaden flyttad från dess nuvarande — genom ändrade kommunikationer — numera afsides belägenhet, har man uppkastat den tanken att flytta också den till Visby. Då ställer sig frågan: vore det ej möjligt att kunna få uppföra en gemensam tingshusbyggnad åt båda tingslagen? Jo, visserligen, men skall det bli någon uträkning måste man då kunna nöja sig med en tingssal, en afdelning för vittnen och allmänhet, en för åklagaren, en för nämnd o. s. v. — i stället för två. Men en sådan förenklad anordning kan ej genomföras, om allmänna sammanträdena skola börja å samma dagar. Således, *kan* här en lagändring åstadkommas, kunna icke oväsentliga medel inbesparas och åtskilliga förefintliga olägenheter undanröjas. Men skall lagens bokstaf stå kvar, betyder det ej blott ett fastslående af olägenheterna utan ett tryck på de tingsbyggnadsskyldige att utgifva kanske dubbelt så mycket som annars för samma lägenhet är af nöden.

Jag har tänkt mig, att saken lätt kunde ordnas genom att lämna Kungl. Maj:t rätt att i hvarje enskildt fall efter vederbörandes ansöknings och hörande bestämman, huru med tingens början i likartade fall skall förfaras. Och då väl tänkbart är, att äfven på andra håll i vårt land samma förhållanden kunna förefinnas som dem jag äfven relaterat, tager jag mig friheten hemställa,

att Riksdagen ville besluta

att i kungl. förordningen angående ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om häradssting den 17 maj 1872 infördes en ny § 5 af ungefär följande lydelse:

§ 5. På ansökan må Kungl. Maj:t lämna tingslag rätt att låta första sammanträdet under vårtinget och första sammanträdet under hösttinget börja senare än ofvan är stadgad; dock att påföljande sammanträden skola inträffa efter samma tids förlopp som ofvan är bestämdt; samt att påföljande §§, nu betecknade med nr 5—11, måtte, vid bifall till ofvanstående, erhålla nr 6—12.»

Då genom kungl. förordningen den 17 maj 1872 den s. k. nya tingsordningen infördes, lades synnerlig vikt på att i den rättssökande allmänhetens intresse åvägabringa regelbundenhet i rättegångstillfällenas förekomst på landet i allmänhet. Fördelarna af denna tingsordning torde äfven hafva vunnit allt större erkännande, därom bland annat vittna de uppostringar, som från tingslagens sida gjorts för underlättande af, eller eljest i samband med, den nämnda ordningens genomförande. Emellertid lära äfven vissa olägenheter för allmänheten kunna följa af samtida rättegångstillfällen vid olika häradsrätter. Dessa olägenheter torde väl i allmänhet vara af beskaffenhet att i större eller mindre grad beröra parter, vittnen och advokater, men lära då i det stora hela uppvägas af allmänhetens intresse af regelbundenhet och stabilitet i det ifrågasvarande afseendet.

*Utskottets
yttrande.*

Motionären har emellertid, med uppmärksamhet särskildt å förhållandena på Gottland, vänt sig äfven mot en annan olägenhet af det nu rådande systemet, nämligen att, om tingslag, tillhörande olika domsagor, ur kostnadssynpunkt eller af annan orsak, önska hafva gemensam tingsbyggnad, de merendels förhindras därifrån af de för tingens hållande i hvardera domsagan bestämda tider. Det synes utskottet, som om realiserandet af detta önskningsmål mången gång skulle kunna vara de tingshusbyggnadsskyldige till afsevärd nytta och som om alltså motionären här pekat på ett förhållande, som lär vara värdt lagstiftningens uppmärksamhet.

Genom den formulering motionären gifvit åt sitt förslag torde emellertid en vidsträcktare möjlighet vara gifven till undantag från den förevarande förordningens i omförmälda hänseende meddelade föreskrifter än som med hänsyn till hvad utskottet ofvan anfört synes lämplig. Då den sist framhållna olägenheten af det nuvarande systemet, hvars undanröjande motionären förnämligast synes hafva åsyftat, torde uppnås, om dispens i det af motionären föreslagna hänseendet sker för det fall, att tingslag, tillhörande olika domsagor, inom hvilka den nya tingsordningen är gällande, önska hafva gemensam tingshusbyggnad, har utskottet ansett lämpligast, att den ifrågasatta ändringen i förevarande förordning erhåller afseende endast å detta fall.

Enligt 10 § af nämnda förordning har visserligen Konungen redan tillerkänts rätt, förutom att med hänsyn till särskilda förhållanden medgifva »undantag» från tillämpningen af de i förordningen meddelade stadganden, äfven att förordna, att i tingslag, som afses i förordningens 3 §, allmänna sammanträden må hållas å andra dagar än där sägs. Sist sfsedda rätt för Konungen lär väl knappast syfta utöfver det fall, att sammanträden jämväl skola hållas till större antal än i 3 § sägs. Stadgandet afser i hvarje fall ej tingslag, som omförmälas i förordningens 2 §. Med hänsyn till dessa omständigheter har utskottet ansett ett tillägg i förordningen vara erforderligt. Det har synts utskottet lämpligast, att detsamma anknytes till omförmälda i förordningens 10 § redan meddelade bestämmelser och alltså ingår såsom ett nytt andra stycke af sagda paragraf.

På grund af hvad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att Riksdagen, med anledning af ifrågavarande motion, måtte för sin del besluta, att 10 § i kungl. förordningen den 17 maj 1872 angående ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om häradsting skall erhålla följande ändrade lydelse:

10 §.

Pröfvar Konungen att, med hänsyn till särskilda förhållanden, något af de tingslag, som här förut blifvit omförmälda, må undantagas från tillämpningen af ofvan meddelade stadganden, eller att i tingslag, som afses i 3 §, allmänna sammanträden må hållas till större antal och å andra dagar än där sägs, gånge som särskildt förordnad varder; dock må i sistnämnda fall

antalet allmänna sammanträden ej i någotdera tingslaget öfverstiga hvad i 2 § bestämmes.

Konungen äge ock att, där tingslag, tillhörande olika domsagor, hafva gemensamt tingshus, utan afseende å hvad orvan i 2 och 3 §§ angående tid för hållande af allmänt sammanträde finnes stadgadt, där-om meddela det förordnande, som af sådant förhållande må föranledas.

Stockholm den 1 mars 1910.

På lagutskottets vägnar:

ERNST TRYGGER.

Herr *Pettersson* från Södertälje har begärt få här antecknadt, att han icke deltagit i behandlingen af detta ärende inom utskottet.
